

בית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו

22 בינואר 2017
כ"ד בטבת תשע"ז

הפ"ב 37580-05-16
ביק נ' ספירא

בקשה מס' 3

לפני כבוד הרשמת נועה גרוסמן

המבקש

יורגן ביק

ע"י ב"כ עו"ד עופר יובל

נ ג ד

המשיב

אלן ספירא

ע"י ב"כ עו"ד אמיר אלטשולר ועו"ד עדינה סקוצ'ילס

החלטה

כללי

לפני בקשה לקיים את חקירת המצהיר, המבקש בבקשה לביטול המצאה מחוץ לתחום השיפוט באמצעות היוועדות חזותית.

מר יורגן ביק הגיש בקשה להמצאת המרצת פתיחה זו לאישור פסק בורר, אל מחוץ לתחום השיפוט לידי מר אלן ספירא המתגורר בארצות הברית. הבקשה אושרה ע"י כבוד הרשמת רביד בהחלטתה מיום 23.5.16. לאחר מכן, הגיש המשיב מר אלן ספירא, את בקשה מספר 2 בתיק, שעניינה ביטול היתר המצאה אל מחוץ לתחום השיפוט. במסגרתה, כלל מר ספירא בקשה להיחקר על תצהירו באמצעות היוועדות חזותית. לכך התנגד מר ביק ומכאן הצורך בבקשה זו.

עדות באמצעות היוועדות חזותית במשפט האזרחי

דרך המלך בניהול הליך משפטי אזרחי היא בדרך של העדת עדים בפני השופט הדן בעניין. דרך זו מאפשרת לשופט היושב בדן, להתרשם באופן בלתי אמצעי מן העדים המעידים בפניו ומהתנהגותם. קיימים מספר חריגים המאפשרים סטייה מדרך המלך האמורה. אחד החריגים, הרלוונטי לענייננו, מצוי בסעיף 13 לפקודת הראיות [נוסח חדש], התשל"א-1971, המאפשר גביית עדות מחו"ל במשפט אזרחי.

לפי סעיף זה, בית המשפט מוסמך לבקשתו של בעל דין, להורות על גביית עדות בחו"ל ע"י שלוח וזאת כאשר מתקיים התנאי הבסיסי הבא: "אם נראה צורך בכך למען הצדק". גביית העדות בחו"ל תיעשה על ידי "שלוח" שייקבע על ידי בית המשפט, במקום שעליו יורה בית המשפט ובכפוף לכל הוראה שתינתן על ידי בית המשפט.

דרך נוספת לגביית עדותו של עד בחו"ל שהתפתחה בשנים האחרונות הינה גביית עדות בדרך של היוועדות חזותית.

גביית עדות באמצעות היוועדות חזותית אינה מופיעה בחוק החרות והיא פרי הקידמה הטכנולוגית והפסיקה.

בית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו

**22 בינואר 2017
כ"ד בטבת תשע"ז**

**הפ"ב 16-05-37580
ביק נ' ספירא**

בפסק דין של בית המשפט העליון רע"א 3005/02 SmithKline Beecham P.L.C נ' אוניפארם בע"מ (פורסם בנבו) (30.6.02) נקבע על ידי כב' השופטת דורנר כי חקירתם הנגדית של עדים שעדותם נגבית בחו"ל על פי הוראות סעיף 13 לפקודת הראיות על ידי שלוח, תיעשה על ידי היוועדות חזותית. בעניין זה ציטטה הש' דורנר מדבריו של ד"ר ש' לוי:

"על הפרשנות שיש לתת לסעיף 13 לפקודת הראיות (נוסח חדש) עמד ד"ר ש' לוי בספרו תורת הפרוצדורה האזרחית – מבוא ועקרונות יסוד [...] בעמ' 114-115:
'הפרשנות המחמירה של סעיף 13 [לפקודת הראיות] חייבת להשתנות. האמצעים הטכניים הקיימים כיום מאפשרים הקלטת העדות בעזרת מיכשור של וידאו ואמצעים אלקטרוניים אחרים, שיוכלו לתת תמונה, פחות או יותר ברורה, על מהימנותו של העד, שאפילו חקירתו בחקירה שכנגד הוקלטה. השיקול שגביית העדות בחו"ל תמנע מהשופט התרשמות ישירה מהעדות פחת בהרבה מחשיבותו וכך גם האבחנות בין התובע לנתבע".

בית המשפט אימץ את הקריטריונים והמבחנים שנקבעו בהלכה העוסקת בפרשנות סעיף 13 לפקודת הראיות לעניין גביית עדות בחו"ל בדרך של היוועדות חזותית.

ברע"א 4649/92 פקיד שומה למפעלים גדולים נ' גהל (פורסם בנבו) (21.3.93), נקבע כי על המבקש לגבות עדות בחו"ל לעמוד בשלושה תנאים מצטברים, כדלקמן:

1. הבקשה הוגשה בתום לב.
2. העדות בחו"ל רלוונטית לבירור התביעה בישראל.
3. המבקש הוכיח כי קיימת סיבה טובה המונעת את בוא העד.

כללים אלו מושתתים על פסיקה קודמת שעסקה באופן גביית עדות בחו"ל. השוו: ע"א 84/51 בירד-קלינגהופר נ' בלוס, פ"ד ו(1) 198 (1952).

כמו כן, נקבע כי יש לבחון את מאזן הנוחות בין הצדדים.

במרוצת השנים, ניכר ריכוך וגמישות רבה מצד הפסיקה באשר לאפשרות למתן עדות באמצעות שיחת וידאו.

כך, למשל, ברע"א 3810/06 י. דורי את צ'קובסקי בנייה והשקעות בע"מ נ' גולדשטיין (פורסם בנבו) (24.9.07), הצטרפה כב' השופטת נאור (כתוארה אז) לקריאתו של כב' השופט גרוניס (כתוארו אז) בסעיף 14 לפסק דינו, כי יש להרחיב את גישת בתי המשפט בעניין השימוש באמצעים הטכנולוגיים ולהגמיש את המבחנים. כב' השופטת נאור קבעה בעניין זה כי:

בית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו

22 בינואר 2017
כ"ד בטבת תשע"ז

הפ"ב 37580-05-16
ביק נ' ספירא

"אני סבורה שיש צדק בגישה שמציג חברי לפיה גישת בתי המשפט לאפשרות טכנולוגית זו צריכה להיות מרחיבה יותר מהגישה שהייתה נהוגה בעבר לגבי גביית עדויות מחוץ לתחום השיפוט..., ואולם, ומבלי שאקבע מסמרות לגבי היקף השימוש הראוי בהיוועדות חזותית, סבורה אני כי המבחנים הבסיסיים שנקבעו עוד בראשית ימי המדינה – טעמים עדיין עמם. הרחבת הגישה צריכה להתבצע על ידי הגמשה ביישום של חלק ממבחנים אלה."

כמו כן, קבעה כב' השופטת ארבל ברע"א 4718/13 מדינת ישראל נ' בולפון יוון (פורסם בנבו) (29.6.14), כי:

"...זאת במיוחד בהתחשב בכך שהאמצעים הטכנולוגיים העומדים לרשותנו כיום מאפשרים לבית המשפט להתרשם בצורה ישירה מהעד המעיד בכינוס וידאו ואף לפקח על חקירתו ולכוונה בזמן אמת. בית המשפט יכול, אפוא, לקבל תמונה ברורה, תרתי משמע, באשר למהימנותו של העד, ועל כן קטן החשש מפני העדרה של התרשמות ישירה מן המעיד ומן העדות."

ומן הכלל אל הפרט

יש לשקול את הבקשה שלפני לאור שלושת התנאים הבאים:

1. האם הבקשה הוגשה בתום לב?
2. האם העדות רלוונטית לבירור התביעה בישראל?
3. האם קיימת סיבה טובה בגינה הוגשה הבקשה למתן עדות באמצעות היוועדות חזותית?

אדון בתנאים אחד לאחד.

האם הבקשה הוגשה בתום לב?

ביק טען בתגובתו כי יש להימנע מלדון בבקשה ו/או להיעתר לה משום שלא נתמכה בתצהיר כדין אשר אומת בפני הקונסול. היום, 22.1.17, הוגש לתיק בית המשפט תצהירו של ספירא, אשר נערך ונחתם בארצות-הברית ואומת בידי הקונסול שם. לפיכך יש לראות את הבקשה כנתמכת בתצהיר כדין לפי הוראות סעיף 30 לפקודת הראיות [נוסח חדש], התשל"א-1971, ועל-כן נשמט רכיב זה מתגובתו של ביק ואינו רלוונטי עוד. הבקשה נתמכת אפוא בתצהיר כדין. יוצא שטענותיו של ספירא הן לעניין תום הלב הן לעניין הימנעותו מלהגיע לישראל נתמכו בתצהיר כנדרש.

בית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו

22 בינואר 2017
כ"ד בטבת תשע"ז

הפ"ב 16-05-37580
ביק נ' ספירא

חוסר תום לב, על-פי פסיקת בית המשפט העליון, מתקיים כאשר עד או צד להליך מבקש להעיד בהיוועדות חזותית כדי להתחמק מאימת הדין בישראל או כדי להימנע מחקירת משטרה. ברי כי לא זהו המקרה שלפנינו. ספירא מתגורר בארצות-הברית. הוא נושא דרכון בלגי. מרכז חייו אינו בישראל. לפיכך בקשתו להימנע מנסיעה לישראל לצורך מתן עדות והמרתה בהיוועדות חזותית היא בקשה לגיטימית, במיוחד כאשר הבקשה נוגעת להליך כה מקדמי כהיתר המצאה מחוץ לתחום ולא לעדות במשפט גופו.

אין לראות חוסר תום לב ברצונו של ספירא לחסוך בעלויות ההגעה לישראל, כאשר העדות אינה נדרשת לצורך הליך ביטול פסק הבורר עצמו, אלא לשאלה המקדמית של היתר ההמצאה אל מחוץ לתחום השיפוט, וכאשר ספירא כופר בסמכותו של בית המשפט הישראלי להיזקק לענייניו הן בהליך הנוכחי והן בהליך שקדם לו בבורסה הישראלית ליהלומים, שבסופו ניתן פסק הבורר שנתבקשה אכיפתו כאן.

לא מצאתי כי הבקשה הוגשה בחוסר תום לב. רכיב זה עומד אפוא לזכות ספירא.

האם העדות רלוונטית לבירור ההליך?

לית מאן דפליג כי ספירא הוא שביקש לבטל את היתר ההמצאה מחוץ לתחום שניתן לטובת ביק בתובענה זו.

עם זאת עסקינן בחקירה בהליך ביניים ולא בהליך הקשור לתיק עצמו. סמכותו של בית המשפט בישראל טרם נקבעה. הבקשה דכאן היא למעשה בקשתו של ביק לקבוע סמכות לבית המשפט בישראל להיזקק לתובענה זו כפורום הנאות.

חקירות על התצהירים – הן של ביק הן של ספירא – אפשריות בהליך זה, אך לאו דווקא הכרחיות. אעיר כי בהליכים מסוג זה, לפי הוראות התקנה 241(ד) לתקנות סדר הדין האזרחי, התשמ"ד-1984, ניתן לא אחת להכריע על יסוד הכתב ולא בהכרח על פי חקירות.

חקירה פרונטלית בהליך ביניים היא בגדר זכות, אך לא בהכרח בגדר חובה.

גם רכיב זה עומד אפוא לזכות ספירא.

האם קיימת "סיבה טובה" שבגינה הוגשה הבקשה למתן עדות על דרך של היוועדות חזותית?

ביק סבור כי אין סיבה טובה וכי ספירא נמנע מהגעה לישראל שלא כדין. להשקפתו של ביק, ספירא טוען למצב כלכלי קשה המונע ממנו להגיע לישראל ולהתייצב לדיון בבקשתו לביטול היתר ההמצאה, ואולם הוא אינו יוצק תוכן ממשי לטענה זו. ביק טוען, בתגובה אשר נתמכה בתצהיר, כי מצבו הכלכלי של ספירא משופר ביותר, וכי רעייתו הגיעה רק בחודש נובמבר 2016 לביקור בארץ (ראו סעיף 33 לתגובה, סעיף 5 לתצהיר התומך בה).

יתרה מזאת, לשיטתו של ביק קושי כלכלי אינו סיבה מוצדקת לחרוג מהאופן הרגיל של מתן עדות, והוא ההתייצבות באולם בית המשפט.

ייאמר לאלתר כי אכן הטענה בדבר מצב כלכלי נטענה באופן מעורפל, ולו ניצבה לבדה לא הייתי שועה לה. ואולם קיימים נימוקים אחרים שבגינם יש לבחון היטב את הסוגיה.

בית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו

22 בינואר 2017
כ"ד בטבת תשע"ז

הפ"ב 37580-05-16
ביק נ' ספירא

ספירא טוען כי פסק הבורר שאכיפתו נדרשת, שניתן בבורסת היהלומים בישראל, ניתן נגדו בחוסר סמכות ובלי שהוא עצמו השתתף בבוררות. לכן פסק זה אינו אכיף. עוד גורס ספירא כי ביק נהג בחוסר תום לב קיצוני כאשר בד-בבד עם ההליך הנוכחי בישראל פתח בהליכים בבית משפט בארצות-הברית לאכיפת פסק הבוררות הישראלי. ספירא הוסיף גם כי יסכים להמשיך ההתדיינות, אך בבית המשפט האמריקני (ראו סעיפים 4-6 לתשובה לתגובה).

דומתני כי בשלב הנוכחי של הדיון, כאשר ההליך והעדות מיועדים להכריע את סמכותו של בית המשפט בישראל ולא את התיק גופו, בקשתו של ספירא להימנע מהגעה לישראל לצורך הליך הביניים היא בקשה לגיטימית. זוהי "סיבה טובה" כנדרש בפסיקה. הבאת עד לישראל בהליך ראשוני, בטרם נקבעה סמכותו של בית המשפט בישראל להיזקק להליך, היא צעד מכביד שאינו מהותי לצורך ההליך. כל עוד לא נקבעה סמכותו של בית המשפט בישראל להיזקק להליך הנוכחי, ניתן אולי אף להימנע מחקירות המצהירים כליל ולהסתפק בהכרעה על סמך החומר הכתוב. אם קם בכל-זאת הצורך בחקירה, הרי בשלב זה של הדיון אפשר להסתפק בהיוועדות חזותית.

מסיבה זו אני מוצאת לקבל את עמדתו של ספירא ומאשרת קיום חקירה על תצהירו, ככל שיידרש, על דרך של היוועדות חזותית.

סיכום

מן המקובץ לעיל אני מוצאת כי יש לדון בבקשה להיתר המצאה מחוץ לתחום, שהגיש ביק ביום 18.5.16, ואם יידרשו חקירות מצהירים תיערך חקירתו של ספירא בהיוועדות חזותית ולא בהתייצבות פרונטלית באולם בית המשפט.

אני מציעה לצדדים להגיע להסדר דיוני שלפיו יוותרו הדדית על חקירות המצהירים. הדיון יתקיים פרונטלית וכל צד יסכם טיעונו בעל-פה, ואזי תינתן החלטה.

הצדדים יודיעוני בתוך עשרה ימים מקבלת החלטה זו במשרדי באי-כוחם, ככל שניתן בהודעה משותפת, אם הצעה זו התקבלה. אם כן אקבע מועד לשמיעת טיעוני הצדדים על-פה. אם לא עליהם לתאם מועד לתיאום חקירות המצהירים, וחקירתו של ספירא תישמע בהיוועדות חזותית.

אין צו להוצאות בבקשה זו. ההוצאות ייפסקו בעת ההכרעה הסופית בסוגיית היתר ההמצאה.

החלטה זו ניתנת בשבתי כרשמת.

ניתנה היום, כ"ד טבת תשע"ז (22 בינואר 2017), בהעדר הצדדים.

נועה גרוסמן, שופטת